

MICHAŁ PONIATOWSKI

Wydział Prawa Kanonicznego

Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

ORCID 0000-0002-7263-4550

KOŚCIELNE OSOBY PRAWNE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ CHARYTATYWNO-OPIEKUŃCZĄ JAKO PODMIOT EKONOMII SPOŁECZNEJ

Treść: Wprowadzenie. – 1. Definicja podmiotu ekonomii społecznej. – 2. Status przedsiębiorstwa społecznego. – 3. Instrumenty wsparcia. – 4. Wspieranie podmiotów ekonomii społecznej przez organy administracji publicznej. – Wnioski.

Wprowadzenie

Prowadzenie działalności charytatywno-opiekuńczej przez osoby prawne Kościoła Katolickiego jest szerokie i może stanowić przedmiot działalności określony w wielu aktach normatywnych polskiego porządku prawnego. Jeżeli działalność charytatywno-opiekuńcza jest działalnością na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz świadczenia usług społecznych to działalność taka może stanowić ekonomię społeczną w rozumieniu ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej¹. Sama ekonomia społeczna pozostaje w zakresie zainteresowania katolickiej nauki społecznej mającej wpływ na działalność tych kościelnych

¹ Tekst jedn. Dz. U. 2023 poz. 1287 z późn. zm. Zwanej dalej także u.e.s.

podmiotów². Warto przeanalizować normy tej ustawy w kontekście uwzględnienia natury prowadzenia działalności charytatywno-opiekuńczej przez kościelne osoby prawne i wynikających z niej odrębności.

1. Definicja podmiotu ekonomii społecznej

Ustawodawca zawarł w art. 2 pkt 1 tej ustawy definicję legalną ekonomii społecznej, przez którą należy rozumieć działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz świadczenia usług społecznych, realizowaną w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego i innej działalności o charakterze odpłatnym³. Katalog tych celowych działań należy ocenić jako alternatywny. Wystarczy zatem prowadzić działalność na rzecz społeczności lokalnej w zakresie świadczenia usług społecznych, aby wypełnić wymóg ustawowy. Działalność ta powinna być połączona z jedną z form wymienionych w ustawie np. odpłatną działalnością pożytku publicznego⁴. Takiego charakteru nie będzie miała już nieodpłatna działalność pożytku publicznego, skoro ustawodawca użył sformułowania „i innej działalności o charakterze odpłatnym”. Elementem koniecznym ma być zatem odpłatny charakter działalności.

² Por. encyklika Jana Pawła II *Laborem exercens* z dnia 14 września 1981 r. AAS 73 (1981) 577-647. Tekst polski: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_14091981_laborem-exercens.html [dostęp 21.12.2023 r.]. Por. także M. CHOMĄTOWSKA, *Nauka społeczna Kościoła a gospodarka społeczna*, *Ekonomia Społeczna* 3/2013 (8), s. 67-79.

³ Poza definicją legalną podmioty publiczne posługują się inną definicją ekonomii społecznej rozumianej m.in. jako „taki rodzaj działalności, w którym najważniejszą rolę odgrywają ludzie. Zysk nie jest celem samym w sobie – ma służyć tym, którzy potrzebują pomocy, np. wspierać zatrudnienie i reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – niepełnosprawnych, seniorów, bezrobotnych”. <https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/czym-jest-ekonomia-spoeczna/> [dostęp 21.12.2023 r.].

⁴ Por. art. 6 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, tekst jedn. Dz. U. 2023 poz. 571.

Owa odpłatność może przybierać poza środkami finansowymi różne formy (np. zamiana towarów).

Ustawa zawiera również osobne definicje legalne niektórych elementów powyższej definicji legalnej tj. podmiotów ekonomii społecznej⁵, reintegracji społecznej⁶, reintegracji zawodowej⁷, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym⁸, usług społecznych⁹.

Przez podmiot ekonomii społecznej należy rozumieć m.in. wymieniony w katalogu zamkniętym podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹⁰. Zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 1 u.d.p.p.w. działalność pożytku publicznego może być prowadzona także przez osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego. W związku z tym niektóre osoby prawne Kościoła Katolickiego mogą być uznane za podmioty ekonomii społecznej¹¹. Należy jednak zauważyć, że niejednokrotnie kościelne osoby prawne nie prowadzą odpłatnej działalności pożytku publicznego lub działalności gospodarczej. W takim przypadku nie spełniając

⁵ Por. art. 2 pkt 5) u.e.s.

⁶ Por. art. 2 pkt 7) u.e.s.

⁷ Por. art. 2 pkt 8) u.e.s.

⁸ Por. art. 2 pkt 6) u.e.s.

⁹ Por. art. 2 pkt 9) u.e.s.

¹⁰ Por. art. 2 pkt 5 lit f) u.e.s. Dzięki temu bezpośredniemu odesłaniu do art. 3 ust. 3 pkt 1) u.d.p.p.w. nie powinno w praktyce występować kwestionowania prawa kościelnych osób prawnych do uznania ich za podmioty ekonomii społecznej. Brak takiego odesłania i posłużenie się tylko ogólną kategorią organizacji pozarządowej w przeszłości rodził problemy interpretacyjne w zakresie uznania działalności kościelnych osób prawnych jako działalności pożytku publicznego. Por. także M. PONIATOWSKI, *Aktualna problematyka nabycia przez kościelne osoby prawne statusu organizacji pożytku publicznego*, *Kościół i Prawo* 4 (17) 2015, nr 1, s. 141-156.

¹¹ A. STACHOWICZ, J. SZEWCZYK, P. WIŚNIEWSKI, *Ustawa o ekonomii społecznej. Komentarz*, Warszawa 2023, s. 12.

przesłanek ustawowych nie mogą być podmiotami ekonomii społecznej w rozumieniu tej ustawy. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że kościelne osoby prawne mogą także posiadać status organizacji pożytku publicznego. W takim przypadku zastosowanie ma art. 21 pkt 2 u.d.p.p.w. Podmioty takie mogą zatem uzyskiwać nadwyżkę przychodu nad kosztami uzyskiwanej w wyniku prowadzenia działalności pożytku publicznego nie prowadząc przy tym działalności gospodarczej lub odpłatnej działalności pożytku publicznego. Mając na uwadze dyrektywy wykładni systemowej i funkcjonalnej należy dojść do wniosku, że takie podmioty również powinny być zakwalifikowane jako podmioty ekonomii społecznej¹². *De lege ferenda* warto jednak odpowiednio rozszerzyć definicję ekonomii społecznej w tym zakresie.

Skoro niektóre kościelne osoby prawne mogą być uznane za podmioty ekonomii społecznej to należy dokonać analizy wynikających z tego tytułu skutków.

2. Status przedsiębiorstwa społecznego

Kościelne osoby prawne prowadzące działalność charytatywno-opiekuńczą jako podmiot ekonomii społecznej mogą posiadać status przedsiębiorstwa społecznego. Posiadanie takiego statusu ma aspekt materialny i formalny. W aspekcie materialnym należy wskazać, że dla posiadania takiego statusu podmioty te muszą spełnić kilka przesłanek. Po pierwsze muszą prowadzić działalność odpłatną w postaci odpłatnej działalności pożytku publicznego¹³, określoną działalność gospodarczą¹⁴ lub inną działalność o charakterze odpłatnym¹⁵.

¹² Mając na zasadzie równości odnosi się to do innych osób prawnych pozostałych związków wyznaniowych prowadzących działalność charytatywno-opiekuńczą. Por. także M. PONIATOWSKI, *Zasada równouprawnienia związków wyznaniowych w kontekście ich działalności charytatywno-opiekuńczej*, Przegląd Prawa Wyznaniowego 9 (2017), s. 151-166.

¹³ Por. art. 8 ust. 1 u.d.p.p.w.

¹⁴ W rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców, tekst jedn. Dz. U. 2023 poz. 221 z późn. zm.

¹⁵ Por. art. 2 pkt 2) u.e.s.

Podmioty te muszą również spełnić szereg warunków, które można podzielić na te o charakterze pozytywnym i negatywnym. Do pierwszej kategorii warunków o charakterze pozytywnym jest to, że działalność przedsiębiorstwa społecznego ma służyć rozwojowi lokalnemu oraz mieć na celu reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub realizację usług społecznych¹⁶. W związku z tym realizacja tych celów poza obszarem lokalnym nie będzie spełnieniem ustawowego warunku.

Kolejny warunek odnosi się do konieczności zatrudnienia co najmniej 3 osób na co najmniej ½ pełnego wymiaru czasu pracy¹⁷, przy czym jeżeli przedsiębiorstwo społeczne działa w celu reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym co najmniej 30% ogółu osób zatrudnionych muszą stanowić osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Powinny być one zatrudnione na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę w wymiarze co najmniej ½ pełnego wymiaru czasu pracy¹⁸.

Dla uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego konieczne jest również opracowanie i realizowanie indywidualnego planu reintegracyjnego¹⁹ w przypadku każdej zatrudnionej osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym, do której został udzielony instrument wsparcia w postaci finansowania składek ze środków Funduszu Pracy, jednorazowych środków na utworzenie stanowiska pracy lub środków na finansowanie kosztów wynagrodzenia lub kosztów płacy²⁰.

¹⁶ Por. art. 4 ust. 1 u.e.s.

¹⁷ Por. art. 5 ust. 1 u.e.s.

¹⁸ Por. art. 5 ust. 2 u.e.s.

¹⁹ Indywidualny plan reintegracyjny jest opracowywany przy aktywnym uczestnictwie osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym. Jego celem jest podniesienie kwalifikacji zawodowych i kompetencji społecznych tej osoby. Plan ten zawiera w szczególności informacje o: 1. sytuacji społecznej i zawodowej osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym; 2. planowanych działaniach z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej; 3. zakładanych efektach planowanych działań z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej oraz sposobie ich oceny. Por. art. 6 ust. 2-3 u.e.s.

²⁰ Por. art. 6 ust. 1 u.e.s.

Specyfika przedsiębiorstwa społecznego wymaga, aby posiadał on organ konsultacyjno-doradczy, w którego skład wchodziły wszystkie osoby zatrudnione w tym przedsiębiorstwie²¹. Organ ten ma w szczególności następujące kompetencje: 1. zapoznawanie się nie rzadziej niż raz w roku z wynikami działalności przedsiębiorstwa społecznego oraz wyrażanie opinii w tym zakresie; 2. opiniowanie regulaminu pracy lub zasad organizacji pracy ustalanych przez przedsiębiorstwo społeczne oraz proponowanych zmian w tym zakresie; 3. opiniowanie planowanych działań przedsiębiorstwa społecznego, w tym na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej²². Osoby zatrudnione w tym przedsiębiorstwie działają bezpośrednio lub za pośrednictwem przedstawicieli, jeżeli jest zatrudnionych co najmniej 11 osób²³.

W tym miejscu należy przejść do warunków o charakterze negatywnym. Po pierwsze powyższe kościelne osoby prawne i jednostka tworząca podmiot ekonomii społecznej²⁴ mogą mieć status przedsiębiorstwa społecznego, jeżeli Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, państwowa albo samorządowa osoba prawna nie posiadają nad taką kościelną osobą prawną jako podmiotem ekonomii społecznej kontroli w rozumieniu art. 4 pkt 4) ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów²⁵.

Kolejne warunki o charakterze negatywnym dla uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego przybierają postać zakazów. Do takich taksatywnie wymienionych zakazów należy zaliczyć zakaz udzielania pożyczek określonej w ustawie kategorii osób oraz zabezpieczania

²¹ Por. art. 7 ust. 1 u.e.s.

²² Por. art. 7 ust. 3 u.e.s.

²³ Por. art. 7 ust. 2 u.e.s.

²⁴ Definicja legalna jednostki tworzącej podmiot ekonomii społecznej została zawarta w art. 2 pkt 3) u.e.s.

²⁵ Tekst jedn. Dz. U. 2023 poz. 1689 z późn. zm. Jednocześnie ustawa zawiera wyłączenie w postaci spółdzielni socjalnych założonych przez osoby, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, tekst jedn. Dz. U. 2023 poz. 802.

ich zobowiązań mieniem przedsiębiorstwa społecznego²⁶. Tej kategorii osób nie można przekazywać majątku na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich²⁷. Nie mogą one również wykorzystywać majątku na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich, chyba że to wykorzystanie wynika bezpośrednio z celu statutowego²⁸. Zakazane jest również dokonywanie zakupu towarów lub usług od osób prawnych organizacyjnie z nim powiązanych lub podmiotów, w których uczestniczą osoby z powyższej kategorii na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich lub po cenach wyższych niż rynkowe²⁹. Ostatni zakaz odnosi się do braku możliwości przeznaczania zysku albo nadwyżki bilansowej uzyskanych z wykonywanej działalności odpłatnej do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy i osoby w nim zatrudnione³⁰.

Ze statusem przedsiębiorstwa społecznego związany jest również dodatkowy obowiązek sprawozdawczy³¹. Obowiązek ten jest warunkiem dalszego posiadania statusu przedsiębiorstwa społecznego.

Spełnienie powyższych warunków ma charakter materialny i pozwala na rozpoczęcie procedury uzyskiwania statusu przedsiębiorstwa społecznego. Uzyskiwanie takiego statusu odbywa się w toku postępowania administracyjnego na wniosek podmiotu ekonomii społecznej lub jednostki tworzącej podmiot ekonomii społecznej i kończy się wydaniem decyzji wojewody właściwego ze względu na

²⁶ Por. art. 8 ust. 1 pkt 1) u.e.s. Do tej kategorii osób należy zaliczyć: 1) osoby prawne organizacyjnie powiązane z przedsiębiorstwem społecznym; 2) członków, członków organów tego przedsiębiorstwa, 3) osoby zatrudnione w tym przedsiębiorstwie; 4) osoby, z którymi osoby zatrudnione w tym przedsiębiorstwie pozostają w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związane z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli. Por. art. 8 ust. 1 pkt 1) u.e.s. Por. także art. 21 ust. 1 pkt 6 u.d.p.p.w.

²⁷ Por. art. 8 ust. 1 pkt 2) u.e.s.

²⁸ Por. art. 8 ust. 1 pkt 3) u.e.s.

²⁹ Por. art. 8 ust. 1 pkt 4) u.e.s.

³⁰ Por. art. 9 ust. 1 u.e.s.

³¹ Por. art. 10 u.e.s.

siedzibę tego podmiotu albo tej jednostki³². W ramach postępowania administracyjnego możliwe jest również wydanie przez wojewodę decyzję o utracie statusu przedsiębiorstwa społecznego³³. Taka sytuacja może mieć miejsce m.in. w przypadku, gdy nie spełnia któregokolwiek z warunków ustawowych pomimo upływu terminu do zaniechania naruszeń warunków wyznaczonego przez wojewodę³⁴. Posiadanie takiego statusu przez kościelną osobę prawną jest dobrowolne. W związku z tym taka osoba może wystąpić z wnioskiem o wydanie decyzji o utracie statusu przedsiębiorstwa społecznego³⁵.

3. Instrumenty wsparcia

Posiadanie statusu przedsiębiorstwa społecznego pozwala na uzyskanie dodatkowego wsparcia w postaci wielu instrumentów wsparcia. Do takich instrumentów należy zaliczyć instrument o charakterze pasywnym i aktywnym. W pierwszym przypadku przedsiębiorstwa społeczne są zwolnione w całości lub części z ponoszenia różnego rodzaju kosztów.

Takimi instrumentami są zwrot kosztów budowy lub przebudowy związanej z modernizacją obiektów i pomieszczeń zakładu, kosztów transportowych, kosztów administracyjnych³⁶ jak również obniżenie wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych³⁷. Instrumenty o charakterze aktywnym można podzielić dodatkowo na instrumenty o charakterze dofinansującym i preferencyjnym. Do tych pierwszych można zaliczyć: 1. finansowanie składek ze środków Funduszu Pracy³⁸, 2. jednorazowe środki na utworzenie

³² Por. art. 12 ust. 1 u.e.s.

³³ Por. art. 17 u.e.s.

³⁴ Por. art. 17 pkt 1) u.e.s.

³⁵ Por. art. 17 pkt 4) u.e.s.

³⁶ Por. art. 24 u.e.s. Por. Także art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, tekst jedn. Dz. U. 2023 poz. 100 z późn. zm. Ustawa zwana dalej u.r.z.s.z.o.n.

³⁷ Por. art. 25 u.e.s. Obowiązujące w tym zakresie będą zasady określone w art. 22 u.r.z.s.z.o.n.

³⁸ Por. art. 21 ust. 1 u.e.s.

stanowiska pracy³⁹; 3. środki na finansowanie kosztów wynagrodzenia lub kosztów płacy⁴⁰; 4. dofinansowanie do oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych i w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych na zasadach określonych w art. 32 ust. pkt 1. u.r.z.s.z.o.n.⁴¹. Preferencyjny charakter ma możliwość zastrzeżenia przez jednostkę sektora finansów publicznych udzielającą zamówienia publicznego poniżej wartości, od której stosuje się ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁴², że o udzielenie zamówienia publicznego mogą ubiegać się wyłącznie przedsiębiorstwa społeczne działające na podstawie ustawy o ekonomii społecznej lub właściwych przepisów państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego⁴³. Podobny charakter ma wydawanie przez wojewodę na wniosek przedsiębiorstwa społecznego zaświadczenia o spełnianiu przez to przedsiębiorstwo warunków, o których mowa w art. 361 ust. 1 pkt 1-3 u.p.z.p.

Przedstawiony katalog zawiera instrumenty które nie są wymienione w dotychczasowych ustawach z zakresu prawa wyznaniowego⁴⁴ oraz prawa administracyjnego⁴⁵. Tym samym kościelne osoby prawne prowadzące działalność charytatywno-opiekuńczą mogą uzyskać kolejne bezpośrednie lub pośrednie źródła finansowania swojej działalności związanej z realizacją celów statutowych.

³⁹ Por. art. 22 ust. 1 pkt 1) u.e.s.

⁴⁰ Por. art. 22 ust. 1 pkt 2) u.e.s.

⁴¹ Por. art. 24 u.e.s.

⁴² Tekst jedn. Dz. U. 2023 poz. 1605 z późn. zm. Ustawa zwana dalej u.p.z.p.

⁴³ Por. art. 26 ust. 1 u.e.s.

⁴⁴ Por. art. 40 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, tekst jedn. Dz. U. 2023 poz. 154.

⁴⁵ Por. art. 24 u.d.p.p.w. Warto zwrócić uwagę, że kościelne osoby prawne funkcjonują równolegle na podstawie różnych zespołów norm prawa kanonicznego i prawa świeckiego, w tym prawa wyznaniowego i prawa administracyjnego. Por. także M. PONIATOWSKI, *Podstawy prawne funkcjonowania kościelnych osób prawnych prowadzących działalność charytatywno-opiekuńczą*, w: *Z pomocą potrzebującym*. 30-lcie Caritas Polska, U. Bejma, M. Iżycki, L. Szot (red.), wyd. Bernardinum, Warszawa 2020, s. 43-63.

4. Wspieranie podmiotów ekonomii społecznej przez organy administracji publicznej

Poza instrumentami wsparcia działalność kościelnych osób prawnych prowadzących działalność charytatywno-opiekuńczą jako podmiot ekonomii społecznej podlega odpowiedniemu wsparciu przez władze publiczne. Władze publiczne wspierają rozwój ekonomii społecznej nie tylko na podstawie ustawy o ekonomii społecznej, ale również na podstawie innych ustaw m.in. ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (np. w ramach organizowanych konkursów w celu promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy⁴⁶) czy też szerokiej zasadzie współdziałania Kościoła i państwa na rzecz dobra wspólnego i dobra człowieka⁴⁷. W samej ustawie o ekonomii społecznej takie wsparcie rozwoju ekonomii społecznej przez władze publiczne może polegać w szczególności na: 1) koordynacji działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej realizowanych przez organy administracji publicznej; 2) pomocy w tworzeniu podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych; 3) udzielaniu podmiotom ekonomii społecznej i przedsiębiorstwom społecznym wsparcia w szczególności w zakresie zatrudnienia oraz reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, rozwijania potencjału podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w zakresie realizacji usług społecznych czy rozwijania działalności gospodarczej, działalności odpłatnej pożytku publicznego i innej działalności odpłatnej oraz konkurencyjności⁴⁸. Powyższe działania są realizowane za pomocą nie tylko wcześniej opisanych instrumentów wsparcia⁴⁹, ale również przykładowo programów rozwoju

⁴⁶ Por. art. 4 ust. 1 pkt 8) u.d.p.p.w.

⁴⁷ Por. art. 25 ust. 3 Konstytucji z 1997 r., art. 1 Konkordatu z 1993 r. Por. także art. 1 ust. 1 pkt 1. u.d.p.p.w.

⁴⁸ Por. art. 28 ust. 1 u.e.s.

⁴⁹ W postaci finansowania składek ze środków Funduszu Pracy, jednorazowych środków na utworzenie stanowiska pracy, środków na finansowanie kosztów wynagrodzenia lub kosztów płacy.

na rzecz ekonomii społecznej (na poziomie krajowym i regionalnym⁵⁰, jak również resortowym) czy usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej⁵¹. Wymogiem ustawowym jest to, aby wspieranie podmiotów ekonomii społecznej przez organy administracji publicznej odbywało się równolegle na poziomie krajowym i regionalnym⁵².

Wnioski

Kościelne osoby prawne prowadzące działalność charytatywno-opiekuńczą mogą być w niektórych przypadkach podmiotami ekonomii społecznej, jak również dodatkowo uzyskać status przedsiębiorstwa społecznego. W ten sposób uzyskać dodatkowe możliwości realizacji swojej działalności statutowej, w szczególności poprzez bezpośrednie lub pośrednie źródła finansowania. Ekonomia społeczna w rozumieniu analizowanej ustawy pokrywa się zakresem przedmiotowym w dotychczas wykonywanej przez kościelne osoby prawne działalnością charytatywno-opiekuńczą, która jest kategorią szerszą pod względem materialnym. Ustawa o ekonomii społecznej nie zawiera bezpośrednich norm, które tak jak w przypadku ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie pozwalają na uwzględnienie rozbieżności w prowadzeniu działalności przez organizacje

⁵⁰ Por. także ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, tekst jedn. Dz. U. 2023 poz. 1259 z późn. zm.

⁵¹ Por. art. 28 ust. 2 u.e.s. Zgodnie z art. 29 ust. 1 u.e.s.: takie usługi obejmują działania w zakresie: 1. animacji lokalnej, polegającej na upowszechnianiu idei i zasad ekonomii społecznej, pobudzaniu aktywności społecznej w społecznościach lokalnych oraz inicjowaniu i rozwoju międzysektorowych partnerstw lokalnych; 2. tworzenia podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz wspierania prowadzonej przez nie działalności, a także finansowania powstawania w nich miejsc pracy; 3. wsparcia działań reintegracyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwo społeczne, w tym wsparcia w tworzeniu planów reintegracyjnych, o których mowa w art. 6 ust. 1 u.e.s., oraz finansowania tych działań; 4. wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego; 5. wzmacniania potencjału kadrowego, finansowego i innowacyjnego podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz udzielania im wsparcia biznesowego.

⁵² Por. art. 30-59 u.e.s.

pozarządowe *sensu strictae*, a kościelnymi osobami prawnymi prowadzącymi działalność charytatywno-opiekuńczą. Nie oznacza to brak uznania tych rozbieżności przy prowadzeniu działalności związanej z ekonomią społeczną. Należy je uwzględnić mając na uwadze dyrektywy wykładni systemowej i funkcjonalnej. Niewątpliwie zachowanie natury działalności takich podmiotów pozwoli ubogacić rozwój ekonomii społecznej. W szczególności należy zwrócić uwagę na uniwersalne argumenty o charakterze aksjologicznym, które są przedstawiane w katolickiej nauce społecznej a następnie aplikowane w działalności kościelnych osób prawnych prowadzących działalność charytatywno-opiekuńczą. Analizowana ustawa stanowi częściową pozytywizację zagadnień związanych z funkcjonowaniem ekonomii społecznej, na której kształt miała również wpływ katolicka nauka społeczna.

Church legal persons conducting charity and care activities as an entity of the social economy

The article contains an analysis of the current issue of church legal persons conducting charity and care activities as an entity of the social economy. The legal argument begins with an analysis of the legal definition of a social economy entity and the possible legal inclusion of the distinctiveness of charitable activities conducted by church legal entities. The rest of the article concerns the status of a social enterprise in the context of the conditions for obtaining it. The article also contains an analysis of statutory instruments supporting social economy entities as well as the scope of support for social economy entities by public administration bodies. The conclusions of this analysis are included in the conclusion.

Słowa kluczowe: ekonomia społeczna; katolicka nauka społeczna; organizacje pozarządowe; działalność charytatywna; współdziałanie Kościoła i państwa

Keywords: social economy; Catholic social teaching; non-governmental organizations; charity; cooperation between the Church and the state

NOTA O AUTORZE

dr Michał Poniatowski – doktor nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego, adiunkt na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, wykładowca Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie, adwokat świecki, adwokat kościelny. Specjalizuje się w prawie kanonicznym, prawie organizacji pozarządowych, a także w takich gałęziach prawa jak prawo karne, prawo cywilne oraz prawo administracyjne wraz z odpowiednimi procedurami, w szczególności w ujęciu porównawczym. Posiada doświadczenie w występowaniu przed wieloma sądami jako pełnomocnik stron w ww. gałęziach prawa.